

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK V., ČÍSLO 21

4. prosinec 2008

(za dobrovolné příspěvky)

Tradice Otců

Ze spisu „Vyvrácení všech herezí“ od svatého kněze Hippolyta

Nevěnujeme svou víru planým slovům ani se nedáváme unášet neuváženými popudy srdce nebo zaslepit lichotkami květnatých řečí; avšak slovům vyřčeným Boží mocí svou víru neodpíráme.

A právě takto mluvit uložil Bůh Slovu a Slovo promlouvalo Boží mocí. Svou řečí odvracelo člověka od neposlušnosti; nezotročovalo násilným donucováním, nýbrž povolávalo ke svobodě s dobrovolným rozhodováním.

Toto Slovo poslal Otec na konci věků,

kdy si už nepřál, aby znělo z úst proroka nebo aby bylo nedostatečně chápáno z nejasných výroků. Naopak přikázal, aby se zjevilo i viditelně, aby je svět mohl spatřit, a tak být spasen.

O tomto Slově jsme se dozvěděli, že přijalo tělo z Panny a vzalo na sebe starého člověka, přetvořeného do nové podoby. Víme, že se stalo člověkem z téže hmoty jako my; kdyby totiž tomu tak nebylo, bylo by marné nás vybízet, abychom ho napodobovali jako svého učitele.

Abyste však nebyl pokládán za odlišného od nás, podstoupil námahu práce, rozhodl se hladovět, neodmítl žíznit, odpočíval ve spánku, nevyhýbal se utrpení, podrobil se smrti a zjevil své vzkříšení. V tom všem přinášel své vlastní lidství jako obětní prvotinu, abys ty v utrpení neklesal na duchu, ale abys i ty, když doznáváš, že jsi člověk, očekával to, co Bůh prokázal jemu.

Když poznáš pravého Boha, budeš mít spolu s duší nesmrtelné a neporušené také tělo a získáš nebeské království. Tak budeš společníkem Boha a spoludědicem Krista, nebudeš otrokem rozkoší, utrpení a nemocí, protože ses stal Bohem.

Náš vánoční dárek pro vás

Přečtěte si knihu o „temném“ středověku, z něhož povstala naše osvětlená civilizace

Západní civilizace, zvláště na evropském kontinentu, je dnes v krizi. Není to jen krize náboženské praxe – lidé v Evropě chodí skutečně podstatně řídkěji do kostela než před sto lety. Je to současně také krize myšlení: zatímco ještě po 2. světové válce se ateisté oháněli především rozumem a vědou, dnes na katolické církvi odmítají právě její racionální prvky – nauku a instituce.

Je to ale také krize vzdělání, především vzdělání historického. Už po desetiletí se ve školních dějepisech líčí Církve jako tmářská instituce, která násilím potírá lidské poznání a pokrok. Bylo pro mne překvapením, když jsem vzala do ruky knihu Thomase Woodse „Jak katolická církev budovala západní civilizaci“, a z autorova úvodu jsem zjistila, že ve Spojených státech, tedy v zemi s mnohem živější vírou i náboženskou praxí, není situace o mnoho lepší. Také tam zná velká část středoškolských a vysokoškolských studentů spíše proticírkevní pomluvy a hesla než historickou pravdu.

Proto nás, dobrovolné pracovníky občanského sdružení *Res Claritatis*, hned napadlo, že by Woodsova kniha patřila do rukou českým studentům a vůbec všem, kdo prošli socialistickým školstvím. Měli jsme příslib finanční podpory

Foto: <http://www.britannica.com>

ze zahraničí, pokud ji vydá nějaké renomované nakladatelství. Obrátila jsem se na dvě významná katolická nakladatelství – a nepochodila jsem. Kniha je prý jednostranná, zjednodušující. To, že jednostranná a zjednodušující je především proticírkevní propaganda, nebylo přijato jako postačující argument.

A tak jsme se zahraniční pomocí vzdali a rozhodli se, že vsadíme na Pána Boha i na přesvědčení našich lidí a vydáme knihu sami, se všemi finančními riziky, jež to přináší. Považujeme prostě za nezbytné ukázat, že „temný“ středo-

věk byl dobou vzniku naší civilizace s jejími hodnotami, jež dnes považujeme za samozřejmé. A že Církve tehdy položila základy všeho, co dnes považujeme za civilizované a kulturní.

Tuto knihu vám tedy posíláme. Pokud by pro vás z jakýchkoli důvodů nebyla důležitá, prosíme, věnujte ji mladým lidem z vašeho okolí.

A přejeme vám, aby vaše vánoční svátky byly natolik klidné, abyste si našli čas k jejímu přečtení. Naše redakce přeje vám všem požehnané Vánoce.

Michaela Freiová

ZPRÁVY

Benedikt XVI.: Obnovit dialog krásy a pravdy

„Nový křesťanský humanismus je třeba dosáhnout obnovou dialogu mezi krásou a pravdou,“ píše Benedikt XVI. v poselství zasláném předsedovi Papežské rady pro kulturu, arcibiskupovi Ravasimu, u příležitosti zahájení zasedání Papežských akademií.

Jde o celkem 7 akademií: Akademii sv. Tomáše Akvinského, Teologickou akademie, Akademii Neposkvrněné (P. Marie), Mariánskou akademii, Akademii umění a literatury, Archeologickou akademii a Akademii kultu mučedníků. Tyto instituce, sdružující vědce, umělce a spisovatele, byly založeny v různých dobách od 16. do 20. století a jejich činnost koordinuje Papežská rada pro kulturu. Tématem letošního veřejného zasedání je „Univerzalita krásy: estetika a etika v konfrontaci“.

„Je naléhavě třeba – vybízí papež – obnovit dialog mezi estetikou a etikou, mezi krásou, pravdou a dobrem. Vyplývá to nejen z aktuální debaty, probíhající v kulturních a uměleckých kruzích, ale také z každodenní reality. Na různých úrovních totiž dochází k dramatickému rozštěpení a někdy i rozporu mezi těmito dvěma dimenzemi, mezi hledáním krásy, reduktivně pojaté jako

pouhá vnější forma, jako zevnějšek, jehož je třeba dbát za každou cenu, a hledáním pravdy a dobroty cíleně konaných skutků“.

„Hledání krásy, které by se odcizilo nebo odtrhlo od lidského hledání pravdy a dobroty – konstatuje papež – proměnilo by se - jak se, bohužel, nezdá děje - na pouhý estetismus, který vede zejména mládež cestou prchavosti, banality a mělkosti nebo přímo k útěku do umělých rájů, které maskují a skrývají prázdnotu a vnitřní rozervanost“. Tomuto „iluzornímu a povrchnímu“ hledání – dodává Benedikt XVI.“ – chybí univerzální rozlet a stává se nevyhnutelně subjektivním, ne-li individualistickým, takže postrádá schopnost komunikovat“.

Papež ve svém poselství zdůrazňuje „nezbytnost úsilí o rozšíření horizontu rozumu“, k čemuž je třeba „znovu pochopit souvislost mezi hledáním krásy a hledáním pravdy a dobra“. A dodává: „Rozum, který by se chtěl oprostít od krásy, stal by se polovičním, stejně jako by krása, zbavená rozumu, byla redukována na prázdnou a iluzorní masku.“

dokončení na str. 16

Papež o paruzii v Pavlových listech

Při generální audienci 12. listopadu hovořil papež o svatém Pavlu. Citoval Druhý list do Soluně, kde apoštol mluví o Ježíšově druhém příchodu jako „paruzii“ nebo adventu. Podle něho je naší budoucností „být s Pánem“. Pavel předpovídá, že před druhým příchodem Páně nastane odpad a vystoupí člověk, označený jako „člověk hříšný, syn záhuby“.

Křesťané musejí přijmout tváří v tvář poslední realitě smrti a konce světa trojí postoj, řekl papež. Tím prvním je, že Kristus vstal, a zůstává s námi na věky. Druhým je jistota, že Kristus je s námi, a protože budoucí svět už v Kristu začal, máme jistotu naděje. Budoucnost není temnota, kde nikdo nedokáže najít cestu. Bez Krista je ale budoucnost už dnes temná. Křesťané vědí, že světlo Kristovo je silnější a proto zakoušejí naději, jež není marná, naději, jež dává jistotu a odvalu čelit budoucnosti. Třetím postojem je „odpovědnost před Kristem za svět a naše bližní, a současně jistota Jeho milosrdenství“, řekl papež. Musíme pracovat,

abychom zajistili, že se svět otevře Kristu, že bude obnoven.

Na konci Prvního listu do Korinta opakuje svatý Pavel modlitbu prvních křesťanských společenství v Palestině: „Maran atha! Pán přijde!“ Tak končí i kniha Zjevení. Jistěže nechceme, aby konec světa už nastal. Chceme ale, aby skončil svět nespravedlnosti, chceme, aby se svět změnil, aby začala civilizace lásky, svět spravedlnosti a míru, svět bez násilí a hladu. Ale bez přítomnosti Kristovy skutečně spravedlivý, nový svět nikdy nepříjde, řekl papež.

„Přijď, Pane! [...] Přijď tam, kde je nespravedlnost a násilí. Přijď do uprchlických táborů Darfúru a severního Kivu, do tolika částí světa. Přijď tam, kde panují drogy. Přijď i mezi bohaté, kteří na Tebe zapoměli a žijí jen pro sebe. Přijď tam, kde jsi znám. Přijď svým vlastním způsobem a obnov dnešní svět. Přijď i do našich srdcí, [...] abychom i my byli Božím světlem, Tvou přítomností,“ uzavřel papež.

VIS

Habemus episcopum!

Mons. Jan Baxant, kterého Svatý otec Benedikt XVI. jmenoval 4. 10. 2008 20. litoměřickým biskupem, přijal biskupské svěcení z rukou kardinála Miloslava Vlká v sobotu 22. 11. 2008 v 10.00 hodin v katedrále sv. Štěpána v Litoměřicích.

Za biskupské heslo si Mons. Jan Baxant zvolil slova UT VIDEAM, tzn. Ať vidím – duchovní zrak umožňuje nahlédnout až do lidského srdce; v biskupském znaku má kříž a slunce. Ve svém prvním pozdravu prosí věřící o modlitby a chce navázat na duchovní úsilí předchůdců v jeho biskupské službě.

TS ČBK

Beatifikace japonských mučedníků

Japonská Církev oslavila beatifikaci 188 svých mučedníků ze 17. století.

Japonsko evangelizoval jako první svatý František Xaverský v letech 1549–1552. O několik desetiletí později propuklo pronásledování. První mučedníci, včetně svatého Pavla Miki, ukřižovaného v Nagasaki roku 1579, byli kanonizováni papežem Piem IX. Dalších 205 mučedníků bylo blahoslaveno roku 1867.

V roce 1603 vypukla další persekuce: tehdy bylo v Japonsku asi 400.000 křesťanů a desetitisíce jich byly zabity. Mezi těmito nově blahoslavenými mučedníky jsou čtyři kněží a 184 laiků včetně dětí.

Pak žila Církev 250 let v podzemí až do 19. století, kdy přišli evropsští misionáři.

Zenit

Evangelium pro Severní Koreu

Přes přísně střeženou severokorejskou hranici začaly putovat balóny s přivěšenými taškami, jež obsahují evangelijní poselství. Za poslední měsíce jich byly vyslány statisíce. Byl to patrně důvod, proč Severní Korea opět zpřísnila dozor na hranici a hrozí, že přeruší další komunikace jako např. telefonní linky.

Uprchlíci z komunistické Koreje údajně vypovídají, že se Korejci velmi snaží tato evangelijní poselství získat.

Každý balón nese 10.000 biblických traktátů ve třech taškách, jež mají časovač, aby spadly v různou dobu. Vysílání balónu organizuje skupina, která si nepřeje být identifikována.

WND

ZPRÁVY

Vietnamští katolíci před soudem

Dne 5. prosince začne proces s osmi katolíky z vietnamské farnosti Thai Ha, které místní správa stále odmítá vrátit znárodněné pozemky i s budovou bývalé nunciatury. Čtyři muži a čtyři ženy, kteří 15. srpna přežili plot na zmíněné pozemky a modlili se zde v provizorním mariánském sanktuariu za spravednost,

jsou nyní obžalováni nejen z „rušení veřejného pořádku“, jak bylo oznámeno původně, ale i z „ničení veřejného majetku“. Otec Josef Hguyen z farnosti Thai Ha proces pro *Vietcatholic News* komentoval jako nespravedlivý, protože pozemek byl a stále je vlastnictvím farnosti.

RV

Kongo: biskupové i charita žádají o pomoc

Konzští biskupové označili násilí v zemi za „tichou genocidu“; pokud se jí nebude čelit, hrozí destabilizace celého regionu. Uvedli, že masakry, cílené zabíjení mladých lidí a systematická znásilňování se dějí „před očima těch, kdo mají mandát udržovat mír a chránit obyvatelstvo“. 17.000 vojáků OSN nedoká-

zalo v posledních třech měsících zadržet násilí. Aktéry bojů jsou opět Hutuové a Tutsiové, kteří už způsobili masakry ve Rwandě.

Charita požaduje pomoc pro uprchlické tábory, především jídlo, pokrývky, hygienické potřeby a kuchyňské nádobí.

Zenit

Somálsko: strach z náboženských militantů

Hněv veřejnosti po ukamenování Aši Ibrahim Duhulow stoupá. Militanti přitom získali kontrolu nad jihem a středem země. Dvašedesátiletá Ašina teta řekla BBC, že dívčinka byla znásilněna třemi

ozbrojenci a ohlásila to policii. V Mogadišu však působí skupina al-Šabab, pobočka Unie islámských soudů, a ta je zodpovědná za dívčino ukamenování.

Becket Fund

Benedikt XVI.: Kritériem posledního soudu je láska

Svatý otec se dne 22. 11. v aule Pavla VI. setkal se třemi tisíci poutníky z jihoitalské arcidiecéze Amalfi-Cava de' Tirreni, kteří přišli do Říma pod vedení svého arcibiskupa Mons. Orazia Soricelli a přinesli relikvie svatého Ondřeje, které jsou od 4. století uchovány v tamější katedrále. Benedikt XVI. ve své promluvě hovořil „o dobrém a milosrdném Soudcem, který na konci dějin oddělí dobré od zlých. Rozhodující je však kritérium tohoto soudu“.

„Tímto kritériem je láska, konkrétní láska ve vztahu k bližním, zejména těm nejnepatrnějším, k lidem, kteří jsou v nouzi: hladovým, žíznivým, cizincům, neoděným, nemocným, vězněným. Král slavnostně přede všemi vyhlašuje, že to, co učinili nebo neučinili jim, učinili nebo neučinili jemu samému.“

A právě to zajímá Boha, pokračoval papež. Bůh nestojí o historickou královskou hodnost, ale chce kralovat v srdcích lidí, a odtud pak nad světem: On je král celého světa, ale kritickým místem, rizikovou zónou jeho království je naše

srdce, protože tam se Bůh setkává s naší svobodou“:

„My, a pouze my, mu můžeme bránit, aby nad námi kraloval, a můžeme proto klást překážky jeho království nad světem: nad rodinou, nad společností, nad historií. My muži a ženy máme schopnost zvolit si s kým se chceme spojit: zda s Kristem a jeho anděly anebo s ďáblem a jeho adepty, řečeno za použití terminologie evangelia. Je na nás se rozhodnout, zda budeme praktikovat spravedlnost nebo nepravost, zda si osvojit lásku a odpuštění nebo pomstu a vražednou nenávisť. Na tom bude záviset naše osobní spása, ale také spása světa.“

Proto nám Ježíš – řekl v závěru Benedikt XVI. – chce dát podíl na své královské hodnosti, proto nás vyzývá, abychom spolupracovali na příchodu jeho království lásky, spravedlnosti a pokoje:

„Je na nás odpovědět mu nikoli slovy, ale fakty: volbou cesty činorodé a velkodušné lásky k bližnímu, my Mu tak umožňujeme, aby svou vládu rozšířil v čase a prostoru.“

RV

Rozšíření potratové praxe v České republice

Vláda České republiky schválila 19. listopadu návrh zákona, jehož součástí je další liberalizace umělých potratů. Podle tohoto návrhu by je mohly – oproti dnešnímu stavu – podstoupit cizinky z členských států Evropské unie. Přestože KDU-ČSL nedávno vydala tzv. Pražskou deklaraci, která ujišťuje Irsko, že EU v otázce umělých potratů nezasahuje, ministři za KDU-ČSL povinnost rozšíření potratů odůvodnili právě legislativou Unie. Hnutí Pro život ČR varovalo, že tento krok bude znamenat prudký nárůst potratové turistiky, a to nejen z Polska, ale i ze zemí západní Evropy – vzhledem k nízkým cenám českého zdravotnictví.

Přestože ve vládě je více než třetina katolíků, schválila návrh zákona jednomyslně.

V příštím čísle se bude *RC Monitor* tomuto tématu zevrubně věnovat.

HPŽ ČR

Kyrgyzstán: schváleny nové zákony omezující náboženství

Kyrgyzští poslanci dne 6. listopadu schválili zákony, jež posilují vládní kontrolu nad náboženskými skupinami. Je přísně zakázán proselytismus a náboženské organizace musejí předkládat své finanční výkazy. Je zakázáno soukromé náboženské vyučování na všech úrovních škol, soukromé náboženské školy, a náboženské vyučování má být zajištěno na veřejných školách. Šíření náboženské literatury na veřejných místech je rovněž zakázáno.

Údajně jde o opatření proti vlivným křesťanským-evangelikálním skupinám i proti radikálním islámským organizacím.

Becket Fund

Vážení čtenáři,
děkujeme Vám všem, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání *RC Monitoru* a pomohli pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním.

S upřímným Pán Bůh zaplať

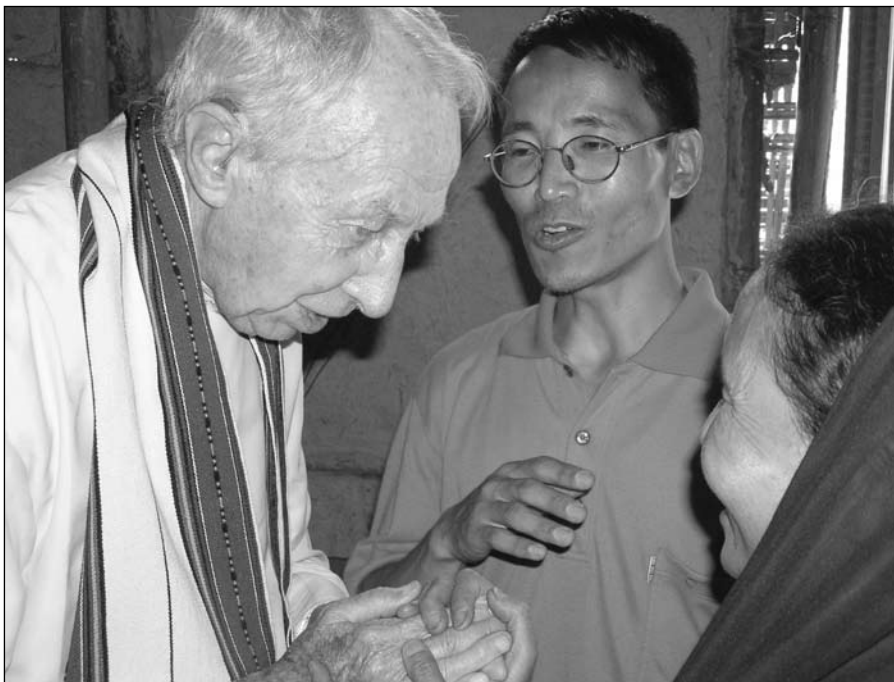
redakce

KOMENTÁŘE

Jaké Vánoce budou mít pronásledovaní křesťané?

Doba Vánoc je pro nás dobou klidu a míru.
Jak ale tráví Vánoce křesťané v zemích, kde jsou pronásledováni?

Foto: CSI

Po pravdě řečeno, ani pro nás po letošních volbách nebudou Vánoce nijak jednoduché... Ale nejvíce se mohou na Vánoce „těšit“ zbytky dosud nezlikvidovaných a nevyhnaných bratří (máme je však vůbec právo takhle při našem chování nazývat?) ve čtrnácti indických státech. Radikální hinduisté veřejně vyhrožují novou vlnou pogromů na 25. prosince. A to je už dnes mnoho tisíc křesťanů vyhnaných ze svých vypálených obydlí do džungle a na opuštěná místa. Bez jídla a střechy na hlavou. Mohli jsme se to v listopadu dovědět z vatikánského rozhlasu.

Tam jsme mohli slyšet i podiv nad mlčením „křesťanského“ Západu.

My máme vše, ale volby jasně ukázaly, že nedovedeme být solidární ani s našimi vážně nemocnými (30 nebo dokonce 60 korun, to je nesolidární k novorozencům, dětem, penzistům, cikánům... a vůbec) a chceme si i nadále získávat lepší lékařskou péči úplatky (státní úředníci úradují, nekontrolují...). Jak můžeme tedy projevit solidaritu, když ji nejsme ochotni projevit ani doma? Každý desátý křesťan (to je 200 milionů lidí) přitom žije v nebezpečí života a loni jich pro Krista položilo 170 000 život. Takže víra ve věčný život

a vzkříšení je na Zemi (na rozdíl od Evropy) stále živá!

Kde jsou na tom křesťané nejhůře? – O tom jsem hovořil s Františkem Kopečným, členem sdružení CSI – Mezinárodní křesťanská solidarita.

Nejhůře je asi v severní Koreji a Číně. V korejských koncentracích nesmějí nahlas ani mluvit, natož pak zpívat. Říkájí jim „ta zvířata bez ocasů“. A Čína je stále dodavatelem lidských orgánů pro transplantace a oběti jsou vybírány na objednávku. K národním sportům v islámských zemích (Egypt, Pákistán) pak patří únosy křesťanských děvčat a jejich násilná islamizace. Pogromy na naše bratry pořádají i „mírumilovní“ buddhisté. Zdůvodňují to – podobně jako hinduisté – ochranou vlasti před zkaženým Západem. A ten dělá vše pro odstranění křesťanství a utlačuje většinu ve jménu multikulturalismu a politické korektnosti.

Jak jste se dostal k činnosti CSI a k tomu, že jste nakonec ředitelem české pobočky?

Výzvou k založení *Christian Solidarity International* byl tzv. mlčenlivý pochod

v Curychu na podporu pronásledovaných křesťanů v komunistickém bloku v roce 1976. CSI pomáhala i v tehdejší socialistickém Československu. Aktivisté CSI psali protestní dopisy vládě, k soudům posílali kvalifikované právníky. Podobně působili pro disidenty v celém „táboře míru“. Jeden z nich byl i František Adamík, obviněný z podvracení republiky za rozmnožování náboženské literatury. Po pádu komunismu založil z vděčnosti a po velkém nasazení v roce 1992 českou pobočku CSI. Protože jednacím jazykem byla angličtina, přišel za mnou a požádal o spolupráci. Zastával jsem více méně formálně funkci prezidenta, většina práce ležela na Františkovi Adamíkovi. V polovině roku 2004 se bratr František rozhodl rezignovat a já (už v důchodu) se rozhodl pokračovat v jeho funkci výkonného ředitele. Prezidenta se nám nepodařilo obsadit doposud. Rádi bychom na tomto místě viděli osobnost z našeho veřejného života.

Co všechno je vlastně náplní činnosti CSI?

CSI je organizací na ochranu náboženské svobody ve světě. Ve své činnosti se řídí Mezinárodním akčním plánem (IAP), který také obsahuje pomoc ohroženým dětem a obětem katastrof, zvláště děti v zemích, kde jsou křesťané pronásledováni. Děti totiž trpí dvakrát. Proč by si totiž nekladly otázku o jednání svých rodičů, kteří by přece mohli plout s proudem a ony by se měly daleko lépe. V posledních letech si CSI přibrala také problematiku islamizace Evropy. Je přece přímá souvislost mezi islámem a náboženskou svobodou. V zemích, kde platí islámský zákon šaría, nelze o náboženskou svobodu vůbec mluvit. A nebezpečí islamizace se nevyhne ani naše vlast, protože jsme součástí EU. Naše česká pobočka si vzala na starost tři body: pomoc Súdánu, podpora salesiánské misie v indickém státě Manipur (u hranic s Barmou, dnes Myanmar), kde od roku 1935 působí otec Jan Med, a islamizaci Evropy.

Otec Jan Med tam působí už od roku 1935? To je neuvěřitelných 73 let! Čím vším se za těch více jak sedmdesát let může pochlubit?

KOMENTÁŘE

Otce Meda jsme podporovali už za totality a jeho životopis jsme na pokračování otiskli v našem Zpravodaji (je k dispozici v archivu našich webových stránek). Řídil se příkazem Pána Ježíše: „Jděte do celého světa, učte a křtíte...“ (a co se po těch strmých kopcích nachodil, většina vesnic je dostupná jen pěšky). Na katolickou misi totiž zbyly jen okrajové vesnice a tyto vesnice si bývalí lovci lebek kvůli bezpečí vlastních hlav stavěli na vršcích strmých hor. I když teď P. Med už jezdí autem, využívá každého kontaktu s lidmi k rozhovorům. S obrovskou pečlivostí se stará o „svoje“ děti, pro které shání peníze po celém světě. Na staříčkém psacím stroji píše na 50 adres. Každé z asi 450 (počty se mění, hlavně podporuje děvčata, která jsou na nejnižším místě v indické společnosti) dětí má svoji kartičku. Salesiáni se snaží, aby i ti nejchudší museli alespoň něčím přispět na vzdělání dětí. A v tom je asi hlavní rozdíl mezi přístupem dětí ke vzdělání, které něco stojí a které je „zadarmo“. Kázeň a soustředění v salesiánských školách nás pokaždé překvapí. Zdravotní stav otce Meda je přiměřený požehnanému věku. Žije velmi skromně v malém kamrlíku (přestěhovat se do pohodlnějšího odmětá), do kostela to má jen pár schodů a je obklopen lidmi, kteří k němu vzhlížejí s úctou. Už dávno má nejen indické občanství, zapustil tam kořeny. Modleme se, aby násilnosti proti křesťanům nevy pukly i státě Manipur.

V Súdánu byl před několika lety uzavřen mír mezi islamistickou vládou a křesťanskými povstalci na jihu země. Jak pevný je mír po válce, která trvala desítky let, stála skoro dva miliony životů a jih země zanechala v troskách?

V roce 2005 byl sice uzavřen separátní mír mezi křesťanským černošským jihem a arabským severem Súdánu, ale Arabové si nedají pokoj. Černochoy potřebují na práci. Proto vypukla válka v Darfúru, kde mají domorodci, černí mohamedáni, navíc smůlu, že jsou tam ložiska nafty a uranu. Arabové napadají i vesnice v příhraničí Jižního Súdánu. O situaci podrobně informujeme v každém čísle našeho zpravodaje. CSI má sice na místě již síť spolupracovníků, ale dva její pracovníci tam byli již více než sedmdesátkrát. V roce 2006 s nimi na jedné cestě byl i náš spolupracovník, Petr Matyáš, ještě jako student. Měl o svých zážitcích řadu přednášek a je odborník na problematiku Súdánu, kte-

ré byla věnována i jeho diplomová práce na olomoucké politologii.

Cítíte mezi českými křesťany zájem o jejich pronásledované souvěrce? CSI publikuje pravidelný bulletin, má rozsáhlé webové stránky, pořádá přednášky. S jakým ohlasem?

Denně cítím, že bychom měli být daleko aktivnější vzhledem k rozsahu pronásledování. Náš zpravodaj informuje řádově tisíce lidí. Posíláme jej i poslancům a senátorům, ale náhodný dotaz křesťanskému poslanci nás vyvedl z iluzí – nevěděl o něm vůbec. Naše webové stránky, chvála Bohu, navštěvují tisíce čtenářů. Takže na to, jakou činnost vyvíjíme, je ohlas vidět. V minulém zpravodaji jsme otiskli přehled našich sympatičtů podle směrovacích čísel v rozsahu bývalých okresů. V letošním zimním semestru jsme zahájili spolupráci s Katolickým vysokoškolským hnutím. Potřebujeme zapojit větší okruh dobrovolných spolupracovníků, protože dnes je CSI převážně výstupem práce výkonného ředitele a jeho ženy. Nejvíce nás těší boj našich příznivců s konzumem. Vloni jsme dostali koncem roku během měsíce a půl 32% ročních darů. Tedy v době, kdy většina národa utrácí spoustu peněz za dárky. Díky i několika větším dárcům jsme vyžebrali 2,7 miliónu korun.

„Naše generace bude jednoho dne muset litovat nejen zlých slov a špatných skutků zlých lidí, ale také strašlivého mlčení dobrých.“

Martin Luther King

Co může každý z nás – obyčejný člověk – udělat, aby pomohl pronásledovaným křesťanům ve světě?

Na poslední stránce našeho Zpravodaje je odstavec: „Úkoly CSI mohou být“:

- Modlitba za pronásledované křesťany
- Psaní protestních dopisů patřičným politikům a úřadům
- Sbíráni podpisů ve prospěch pronásledovaných
- Psát dopisy vězňům a jejich rodinám
- Podle možnosti poskytnout podporu jednotlivým případům
- Působit na vládu a politiky, aby se ČR na mezinárodním poli zastávala pronásledovaných křesťanů
- Přinášet zprávy v médiích o pronásledovaných křesťanech a činnosti CSI

František Kopečný s otcem Janem Medem

- Organizovat společné prosebné modlitby
- Finanční podpora činnosti CSI

Dá se říct, kdo tvoří jádro vašich příznivců? Jsou to spíše obyčejní věřící, drobní dárci nebo máte také velké sponzory? Mají třeba podnikatelé zájem pomoci?

Jsou to většinou drobní dárci. Těch větších je méně než prstů jedné ruky. Celkem máme v kartotéce asi 5000 adres, aktivních jednotlivců je asi 1400. Ale nám jde především o burcování morální pomoci a povědomí, že „Trpí-li jeden úd, trpí s ním údy všechny“. Je poznat velká neinformovanost. Při tom je pronásledování křesťanů jistě větší a rozsáhlejší než za „proslavených“ císařů antického Říma.

Česká republika má obhajobu lidských práv ve světě jako jednu ze svých priorit. Dělá v tomto ohledu dost? Co by mohla udělat pro pronásledované křesťany v často nám vzdálených zemích?

Už jsem se zmiňoval o našich aktivitách směrem k vrcholným orgánům republiky. Zde je možná na škodu, že máme sídlo v Přerově a ne v Praze. Ale situace se snad zlepší, až se vrátí z Francie náš dlouholetý spolupracovník Mgr. Petr Matyáš, který hodlá po návratu do České republiky pracovat v Praze. Nebo se najde někdo v Praze, kdo bude ochoten realizovat informování a tlak jménem CSI na vládu a parlamenty? Chce to, jako vše, osobní kontakty... Zájem o naši práci mezi politiky zatím bohužel chybí.

Děkujeme všem našim příznivcům, přejeeme požehnané Vánoce a s Pánem prožitý rok 2009 a když budete mít chvíli navštivte www.csi-cr.cz.

*Rozhovor připravil Matyáš Zrno,
Občanský institut*

KOMENTÁŘE

Sakrální prostor

Vývoj a podstatné prvky křesťanského bohoslužebného prostoru

Foto: <http://www.upload.wikimedia.org>

Jak se architektura stává sakrálním prostorem? Stačí posvátné dění, kterému je určena? Jistě ne, prostorem liturgickým se může stát leckterý prostor, který splní předepsané podmínky a ve kterém probíhá ritus podle stanoveného řádu. A v očích hluboce zasaženého účastníka se jistě může stísněná špeluňka rozrůst do rozměrů katedrály. O tom ale mluvit nechceme. Zajímají nás ty případy, kdy má vzniknout prostor sakrální, totiž prostor vypovídající o přesažnosti lidské existence a o Bohu, který se k ní sklání. Prostor setkání nebe se zemí.

Prvopočátky sakrálního prostoru

Sakrální prostor byl vnímán jako architektonické téma *par excellence* od pradávna. Autor nejstaršího známého traktátu o architektuře, Vitruvius (80/70 – 23 př. n. l.), považuje dokonce posvátné stavby za prototypy veškeré dobré architektury, protože jejich pořadajícím principem je „*symmetria*“, harmonický vztah jednotlivých komponent a celku (III, 1). Nejde mu o renesanční osovou symetrii, ani o organizaci modulových jednotek, nýbrž o poměrové vztahy, tvořící vlastní strukturu stavby. Už u Vitruvia je tedy výchozí ideou uspořádanost celku. Antický autor měl samozřejmě před očima chrámy, které se od křesťanských výrazně lišily. Byly

to obětní svatyně přístupné pouze kněžím, uzavřené celý, v nichž sídlilo božstvo. Shromáždění vzhlíželo ke svatyni z venku. Proto se architektonická artikulace soustředila na exteriér, takže Bruno Zevi radil antické chrámy spolu s egyptskými pyramidami mezi monumentální skulptury spíše do vlastní sféry architektury. Pro tu je totiž podle něj charakteristický právě vnitřní prostor.

Kostel a synagoga

Ať už s věhlasným kritikem umění souhlasíme nebo ne, jisté je, že vývoj míst křesťanského kultu je zpočátku zcela vázán na liturgické dění a jeho tématem je tedy artikulace interiéru. Odkud se berou první „pevné body“ křesťanských shromáždění? Novodobé bádání ukazuje, že mezi lidem Staré a Nové smlouvy neexistuje ostrý předěl. Oba se cítí být shromážděním svolaným Bohem: *synagoga* a *ekklésia*; slova téměř stejného významu, jen první hebrejské a druhé řecké, používané poprvé v listech svatého Pavla, jak pro křesťanskou obec na určitém místě, tak pro církev jako celek. Výraz posléze začaly románské jazyky užívat také pro konkrétní pro místa křesťanského kultu (*ecclesia, eglise, iglesia*).

Jak bohoslužba, tak architektonický rozvrh kostela navazovaly na uspořádá-

ní a bohoslužebné zvyklosti synagogy. Nejlépe o tom svědčí nálezy syrských kostelů z 5. století, později opuštěných kvůli islamizaci oblasti. Stejně jako tehdejší synagogy mají tyto kostely bazilikální půdorys, střed hlavní lodi zaujímá tzv. *béma*, pravouhlé „podium“ s pulpitem určené k předčítání a hlásání Božího slova. V syrských kostelech nechybí archa, skříňka s posvátnými písmi, dokonce s oponou a svícem, umístěná mezi bémou a apsidou. Mojžíšův stolec na západní straně bémy vystřídala katedra biskupa, kterého – podobně jako rabína shromáždění starších obce – doprovázel po stranách klérus. A konečně dodejme, že ani inspirace starořímskou bazilikou nebyla výsadou raných křesťanských shromáždění, nýbrž dalším z rysů, které je spojovaly se synagou.

Tři prvky určující křesťanský liturgický prostor

Dvě podstatné věci však synagogu a kostel zásadně odlišují: totiž orientace stavby a oltář. Zatímco v synagogách apside ukazuje směr k Jeruzalémskému chrámu, apside kostelů se vždy obrací k východu, k Nebeskému Jeruzalému, odkud má na konci času přijít Kristus. Jako se po noci od východu jasná obloha a slunce ohlašuje příchod nového dne, tak křesťan v modlitbě očekává den, ve kterém bude všechno obnoveno a dojde naplnění. Východ je symbolem *paruzie*, Kristova druhého příchodu. Už Tertullian v traktátu o modlitbě označuje tuto *orientovanost* křesťanské modlitby za apoštolskou tradici.

Joseph Ratzinger v knize „Duch liturgie“ podotýká, že zatímco synagoga byla vztažena k chrámu, křesťanský prostor „do sebe chrám pojímá“. Tím chrámem je eucharistie, v níž má shromáždění účast na Ježíšově nebeské liturgii. Oltář je proto místem, kde se chrámový prostor otvírá, místem prolnutí konkrétního času slavení s věčností. Oltář stál v nejvýchodnější části, v apsidě – na rozdíl od synagogy, kde apside zůstává nejprve prázdná a později je do ní přemístěna archa. V nejstarších syrských kostelech byl v apsidě nedaleko od stěny, měl tvar písmene C a od zbytku prostoru jej oddělovala další opona. Místem Boží přítomnosti uprostřed jeho lidu, jakým pro Židy byla *Sancta Sanctorum*, cela Jeruza-

KOMENTÁŘE

lémského chrámu, se tedy pro křesťany stává oltář, na kterém se slaví eucharistie. Louis Bouyer píše:

„Když se křesťané ve svých kostelech shromažďují k naslouchání Slova Božího, jsou jím vedeni od archy k oltáři a mimo něj už neexistuje žádné další pozemské místo, k němuž by vzhlíželi, pouze vycházející slunce, symbol *Sol iustitiae*, které očekávají. Svatý stůl je pro ně na zemi jediným možným ekvivalentem toho, co pro Židy byla *Sancta Sanctorum*. Dokládá to skutečnost, že v syrských kostelech je druhá opona, která zakrývá oltář, kromě toho, jenž stále halí archu, stejně jako ve starém chrámu zakrývala první opona Svaté místo a druhá *Sancta Sanctorum*. V *anamnesi*, tj. v připomínce výkupné smrti Krista, opakované každou neděli, v očekávání vzkříšení všech údů Kristova těla v poslední den, někdejší oběti nahradil eucharistický pokrm...“

Od prvopočátku tedy shledáváme tři prvky vyznačující významovou osnovu křesťanského shromaždiště: místo hlásání Božího Slova, místo Boží přítomnosti (oltář) a orientaci, vytyčující časový horizont eschatologického očekávání. Zároveň orientace znamená vykročení za hranice dané stavbou a lokální situací, přesaznost do kosmického řádu, místo pro hlásání Slova a oltář jako místo eucharistické oběti budou napříště vždy těžišti křesťanského chrámového prostoru.

Ohniskem dnešního liturgického prostoru má být kříž, umístěný přímo před oltářem. Kříž nejen jako symbol oběti, ale jako místo epochálního zvratu, znamení spásy pro všechny a příslib vzkříšení.

Nová dimenze – svatostánek

Druhé křesťanské tisíciletí vnáší do liturgického prostoru novou dimenzi. Schránka Boží přítomnosti se vrací do chrámového interiéru znovu, v konkrétní podobě jako svatostánek. Jacques Le Goff považuje tento vývoj teologického vnímání za typický rys západního evropanství a kulminační bod středověku spatřuje v ustanovení svátku Božího těla, protože procesí s ním spojené je znamením sestoupení posvátného z nedostupných Olympů a uzavřených cel a výraz radikálního vstupu do světa v neskrytosti konkrétní přítomnosti.

Geneze svatostánku je spojena s uchováváním proměněných hostií pro nemocné, kteří se nemohou liturgie účastnit,

nejprve v pyxidách přímo na oltáři, později v drobných skříňkách k tomu určených. V románské době k nim přibývají tzv. *colombae*, schránky ve formě holubice zavěšované pod baldachýnovou konstrukci nebo z římsy nad oltářem. Vývoj pokračuje přes eucharistické věže v gotických katedrálách po architektonizované tabernákly ve formě chrámků a spojení oltáře se svatostánkem v 16. století. Z teologického hlediska jde o nejpřevratnější proměnu křesťanského bohoslužebného prostoru. Eucharistie, od nejstarších dob nazývaná svátostí jednoty církve, se dostává do centra katolického sakrálního prostoru právě v historickém okamžiku, kdy je jednota církve otřesena, jak protestantským schismatem spojeným se skepticismem ke všemu posvátnému, od přítomnosti Krista v eucharistii po sakrální umění, tak pověřivými praktikami a zmatky uvnitř církve na přelomu středověku a novověku.

Požadavek na sakrálnost prostoru je náhle položen zcela radikálně. Svatostánek se stává pořádacím principem celého chrámového interiéru jako místo Boží přítomnosti a kostel sídlem Boha mezi lidmi, obrazem Nového Jeruzaléma, ve kterém budou všichni sjednoceni pohledem na Beránka.

Takto radikální koncepce se nemohla nepromítnout do vývoje architektonických typů. Bazilikální půdorys, ve kterém ubíhající rytmus sloupů přivádí k oltáři, jako podobenství pouti do nového života, je transformována nebo zcela ustupuje. Prototypem potridentského *sakrálního prostoru* se stává tzv. kongregační typ chrámu, zdůrazňující jediný prostor shromaždiště. Tento podélný prostor má ale zároveň těžiště, kterým je vizuálně zdůrazněný tabernákl. Presbytář v něm dostává novou vertikální osu a zároveň je koncipován jako prostor, kde se teofanie odehrává, kde se božské dotýká lidského. Na rozdíl od klasické baziliky neodkazuje jen k pohybu dopředu. Každý z účastníků obřadu je konfrontován s eschatologickým cílem své existence přímo, na tom místě, na kterém je. Přestože požadavek orientace kostela zůstal platný a jeho symbolický význam byl dobře známý, v okamžiku, kdy se svatostánek stává úběžníkem chrámového prostoru, ocitá se hlavní *orientační* bod přímo uvnitř chrámu a všechno směřuje k němu. Nebe sestupuje na zem a před architektem se otvírá téma dynamického vztahu mezi prostorem pro shromáždění a prostorem zjevení, úkol modelovat prostor kontinuální, ale nehomogenní.

Foto: <http://www.sacred-destinations.com>

Vliv eklesiologie II. Vatikána

Mezi změnami nastolenými po II. vatikánském koncilu jsou nejzřejmější právě ty, které jsou spojené s liturgickou modlitbou církve. Jednoznačně do popředí se dostává eklesiologie společenství. Církve je Boží lid shromážděný Božím slovem kolem oltáře. Klíčovým pojmem se stává *aktivní účast* věřících, kteří přebírají bohoslužebné role dříve vyhrazené klerikům, a důraz kladený na všeobecné kněžství vede v liturgické slavnosti ke stále většímu strání rozdílů mezi laiky a osobami zasvěcenými. Kněz necelebruje posvátnou liturgii jménem společenství, nýbrž jí předsedá tak, jak to bylo dříve vyhrazeno jen biskupovi. Liturgii totiž slaví celé shromáždění lidu Božího. Ze dvou způsobů umístění oltáře, které od počátku v Církvi koexistovaly, je proto jednoznačně preferován tzv. oltář čelem k lidu.

Eucharistii nazývá koncil „vrcholem a středem života církve“, přesto v praxi, navazující na koncil a pronikající i do směrnic pro sakrální architekturu, se projevuje tendence považovat ji pouze za jeden ze způsobů, kterým je Kristus přítomen ve shromáždění. Stejná pozornost patří ambonu, nazývaném dokonce oltář Božího slova. Tabernákl, který ovládal prostor barokních chrámů, se dostal do vedlejšího prostoru, určeného k soukromé modlitbě. Spolu s tím se vytrácí jeden z rysů, který byl dosud pro křesťanský liturgický prostor charakteristický – orientace. Přestože oltář má

KOMENTÁŘE / ROZHOVOR

být těžištěm prostoru, nové předpisy mluví o celé řadě těžišť přidružených. Kromě již zmíněného ambonu tematizují jako jakési ohnisko také samotný prostor pro shromáždění. Potvrzují to i směrnice vydané Českou biskupskou konferencí, podle nichž „se dává přednost řešení, které vychází z centrálního principu oproti podélnému, čímž se vyjadřuje myšlenka shromáždění věřících kolem Krista.“

Centrální půdorys není ničím novým, patřil od nejstarších dob baptisteriím a martyriím (tj. stavbám nad hrobem mučedníka). Renesanční centrály mají být teofanií samy o sobě, jejich cílem je prostřednictvím geometrie vystihnout dokonalost Stvořitele. Nepřeborné množství variant na centrální půdorys, které přineslo baroko, se vyznačuje důslednou orientovaností. Požadavek řešení prostoru s množstvím singulárních těžišť nicméně nemá obdobu. Do hry nutně vstupují horizon-

ální vztahy, siločáry těžko měřitelných preferencí, směřujících do všech stran.

Nové ohnisko liturgického prostoru – kříž

Tato latentní roztěkanost přítomná v dnes platných normativních předpisech pro liturgický prostor je v poslední době podrobována korektuře. Jejím autorem není nikdo jiný než současný papež Benedikt XVI., občanským jménem Joseph Ratzinger. V úvodu jeho knihy „Duch liturgie“ (*Der Geist der Liturgie*, Herder 2000; česky Barrister & Principal 2006) přirovnává liturgii k fresce, překryté pozdějšími přemalbami, kterou II. vatikánský koncil odkryl a ohromeně stanul v úžasu nad její krásou. Záhy ji však začaly ohrožovat „klimatické podmínky a mnohé restaurátorské zákroky“, takže je nutné podniknout rychlé kroky, aby se odkrytí nestalo začátkem jejího definitivního konce.

Jeho reforma reformy znovu nastoluje

téma orientovanosti. Nechce ovšem opakovat pokoncilní revoluci, při níž vzala za své i řada umělecky cenných věcí. Ohniskem dnešního liturgického prostoru má být kříž, umístěný přímo před oltářem. Kříž nejen jako symbol oběti, ale jako místo epochálního zvratu, znamení spásy pro všechny a příslib vzkříšení. A konečně kříž je také znamením druhého Kristova příchodu a s pohledem na něj je tedy spojeno stejné očekávání, jaké v nejranějších křesťanských kostelech vyjadřoval směr k východu.

Z řečeného je zřejmé, že dnešní architekt má mimořádnou tvůrčí svobodu a zároveň jen na něm leží odpovědnost za to, zda chrám bude koncipován nejen jako místo setkání komunity, jak to bylo v posledních letech až přehnaně zdůrazňováno, ale vytvoří také prostor *sakrální*, v němž člověk může pocítit, že se k němu sklání Bůh.

Johana Bronková
(mezititulky redakce)

Hlad po kráse

Krise dnešní kultury

Část rozhovoru redaktora serveru MercatorNet s Alicí Ramos

Posláním Mercatoru je podporovat lidskou důstojnost. Proto bych se chtěl zeptat, zdali umění ve svých mnoha formách skutečně lidskou důstojnost povznáší a podporuje, nebo ji prostě jen zobrazuje.

Umění skutečně může lidskou důstojnost povznášet a podporovat. Zvláště některé druhy umění nám umožňují lépe si uvědomovat lidskou situaci a uvažovat sami o sobě. Když například čteme román nebo sledujeme film, žijeme jakoby životem postav, jež v nich vystupují, jistým způsobem se s nimi ztotožňujeme. Tím, že prožíváme osudy jejich protagonistů, dovídáme se něco nejen o nich a o jejich životech, ale také sami o sobě. Existují zejména filmy, romány a divadelní hry, jejichž látka v nás probouzí otázky o nás samých a o našem chování, a mohou tak způsobit změnu v našem pohledu na svět a v našich činech.

Když k tomu dojde, můžeme myslím říci, že nastala změna v našich morálních postojích, snad dokonce došlo k obrácení. Ne nutně náboženskému, ale přece jen k vnitřní proměně, a je-li hluboká,

bude se projevat navenek, v tom, co říkáme nebo děláme. Uvedme pár současných příkladů: ve filmech jako *Gandhi* nebo *Život je krásný* (*Life is beautiful*) nás protagonisté oslovují citově i rozumově; dojmá nás jejich zápas proti nepravdě a obětavá láska nebo jejich radost i uprostřed utrpení. Takováto poselství a bezprostřednost jejich vyjádření v uměleckých dílech mohou mít na diváky přetvářející účinek a mohou vykonat mnoho pro individuální i společné dobro.

Umění může povznášet a podporovat lidskou důstojnost. Umožňuje nám lépe si uvědomovat lidskou situaci a uvažovat o sobě samých. Může iniciovat vnitřní proměnu diváka a působit ve prospěch individuálního i společného dobra.

Dovolte mi uvést příklad sporného bodu v současné diskusi o estetice. Jedna italská galerie vystavuje ukřižovanou žábu s titulkem *Feet First* (Nej-

dříve nohy). Pro křesťany je to samozřejmě urážlivé, ale dají se proti tomu ještě uvést jiné námítky? Kurátoři výstavy prohlásili, že dílo je „autoprotétem umělce ve stavu hluboké krize“.

K tomu bych nejprve řekla, že pro křesťany je dílo *Feet First* urážkou proto, že kříž je viditelné, hmotné znamení naší sounáležitosti s Kristem, takže pro nás motiv ukřižované žaby ztrácí symbol kříže jeho nehlubšího významu a tajemství, snižuje něco posvátného na banální úroveň. Ale zcela obecně lze mít námítky proti tomu, aby se pojmy, události, lidské činy a řeči vytrhávaly z kontextu, protože právě kontext lidem umožňuje spolehlivě a plně chápat, co pojmy nebo události znamenají. V tomto příkladě současného uměleckého díla je kříž totálně vytržen z kontextu: že totiž Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, dobrovolně přijal smrt na kříži – smrt, jež není posledním slovem, protože Kristus vstal z mrtvých –, aby vykoupil lidi z jejich hříchů. Představa ukřižování žaby nedává smysl, protože žaby stejně jako jiná zvířata nemají schopnost mravního jednání, a nemohou tedy podstoupit

ROZHovor

trest. Pouze osoby mohou být trestány za špatné činy; pouze milující a milosrdný Bůh mohl svolit s ukřižováním svého jediného Syna.

I když kurátoři galerie obhajují vystavení takového díla tím, že zobrazuje nebo vyjadřuje jeho tvůrce ve stavu krize, myslím, že umělecké vyjádření je třeba omezit, jestliže projevuje neúctu k přesvědčením a tradicím jiných lidí. Jinak řečeno: myslím, že svoboda uměleckého projevu potřebuje meze. Umělec není jen tvůrce odpovědný vůči svému dílu, ale také lidská osoba včleněná do společnosti, a jako takový má odpovědnost za dobro všech, za společné dobro. Víím, že mluvit o společném dobru není v módě; současný filosof Alastair MacIntyre ukazuje, že naše individualistická kultura pojem společného dobra ztratila. Myslím však, že pro současného umělce, který uznává svou odpovědnost jak vůči vlastnímu dílu, tak vůči společnosti, by neměl být žádný konflikt mezi dobrem jednotlivce a společným dobrem.

Může být umění, které je otevřeně rouhavé nebo necudné, obscénní, skutečně úspěšné jakožto umění?

Řekla bych, že ne. Myslím však, že odpověď na tuto otázku závisí na tom, jaký význam kdo dá slovu „úspěch“. Měříme-li jej přijetím u publika nebo honoráři, může mít jistě rouhavé nebo obscénní umění úspěch. Je zřejmé, že nabude-li kultura materialistického a hédonistického rázu nebo stane-li se nepřátelskou vůči Bohu, může se zdát, že takové umění triumfuje, ačkoli by se ve skutečnosti mělo pokládat jen za další známku kultury v úpadku. Pokud nám kultura nepomáhá k tomu, abychom byli víc, nýbrž jen abychom víc měli a abychom lidskou bytost chápali jen jako věc mezi věcmi, pak taková kultura už spěje k zániku nebo je přinejmenším v krizi.

Tady je důležité si uvědomit, že umění, jak zdůrazňovali Aristotelés, Tomáš Akvinský i jiní, je ctnost praktického rozumu uschopňující člověka vytvářet umělecká díla. Je to schopnost zaměřená na dokonalost toho díla, zatímco cílem mravních ctností je dokonalost umělce samého. Ale jelikož je umělec zároveň člověk, tedy mravní činitel, má mít i mravní ctnosti. Ovšem umělec, který tvoří rouhavá díla, nemá ctnost zbožnosti, jež je částí mravní ctnosti spravedlnosti, a tomu, kdo vytváří díla obscénní, chybí ctnost uměřenosti.

Mravní postoje i jejich nedostatek zasahují jak do teoretického, tak do prak-

Obraz Zvěstování od fra Angelica, patrona křesťanských umělců

tického poznání; myslím proto, že nedostatek mravních ctností se bude odrážet i v umělcově díle. Navíc je-li umělecké dílo rouhavé, pak nejen není pravdivým odrazem přirozenosti člověka, nýbrž jí přímo odporuje, protože člověk je svou přirozeností náboženskou bytostí, to znamená má reálný vztah k Bohu. Mohli bychom tedy říci, že takové umělecké dílo není ve shodě s přirozeností člověka; totéž platí o díle obscénním. Není-li tvůrčí činnost a její výtvar v harmonii s naší přirozeností, pak vpsledku nemůže přispívat k dokonalosti osoby, a v tomto smyslu není podle mého názoru úspěšné.

Svoboda uměleckého projevu potřebuje meze. Umělec není jen tvůrce odpovědný vůči svému dílu, ale také lidská osoba včleněná do společnosti, a jako takový má odpovědnost za dobro všech, za společné dobro.

Žijeme ve věku relativismu, ve věku skepse vůči pravdě a mravnosti. Myslíte, že to nějak umělce omezuje v jejich tvorbě?

Ano, relativismus skutečně umělce omezuje a myslím, že se to na jejich tvorbě velmi často projevuje. Má-li být tvůrčí imaginace založena na skutečnosti, pak je třeba, aby umělec měl vnitřní vztah k trvalému souboru pravd, k obecnému mravnímu řádu. Není-li pro umělce

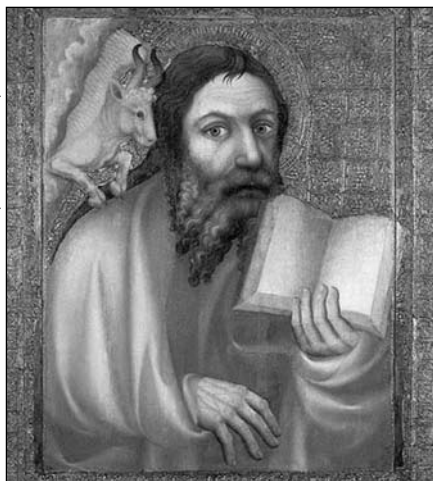
tento základ dostupný, pak jeho dílo už nebude výrazem reálného, nýbrž značně neadekvátního pohledu na skutečnost a na lidskou osobu, pohledu, který už neuschopňuje umělce ani diváky, aby poznávali, kým skutečně jsou – bytostmi, jež nejsou jen hmotné, ale také duchovní, a proto mají transcendentní rozměr.

Velká část současného umění se vyznačuje subjektivismem a špatným vkusem; nabízí málo víc než okamžité emocionální nebo smyslové uspokojení. Relativismus v poznání, etice, kultuře a náboženství, který dalekosáhle proniká dnešní společnost, infiltruje skoro všechny obory lidské činnosti. Existují nicméně „tvořivé menšiny“, jež získávají půdu na všech polích lidského úsilí včetně umění – jsou to umělci, kteří zachycují pravdu, mravní hodnoty a nevyčerpatelnou krásu a promlouvají tak k celé osobě. Americký sochař Reed Armstrong, ruský malíř Igor Babailov nebo německý hudební skladatel Nikolaj Schapfl jsou podle mého mínění příklady obnovy v různých oborech umění. A jestliže taková obnova existuje, třebaže jen v rukou malého počtu lidí, lze doufat, že relativismus nebude mít poslední slovo.

Naznačila jste, že román *Obraz Doriana Graye* od Oscara Wildea je průběžným kamenem moderních názorů na umění. Jaké poselství z něho vyvozuje?

Jakmile se v estetice položí důraz na formu, na cit, na potěšení z formy před-

ROZHOVOR

Foto: <http://www.branapamatky.cz>

Evangelista Lukáš, patron křesťanského umění

mětu místo na to, čemu se na základě něho můžeme naučit, pak je situace vlastně zralá pro přijetí koncepce „umění pro umění“, podle níž je forma důležitější než sdílený obsah a estetika je nakonec víc než mravnost.

Problém, zda je krása důležitější než morálka, se do románu *Obráz Doriana Graye* promítá zajímavým způsobem. Wilde psal pod vlivem představitele pozdně viktoriánského esteticismu Waltera Patera, podle něhož je umění jen privátní sférou příjemných pocitů. Pater prokládal, že otázka pravdy nemá pro uměleckou kritiku význam. Jeho stanovisko k umění stejně jako k životu bylo hedonistické.

Wilde klade v Paterových stopách smysl pro krásu výše než smysl pro pravdu a dokonce i než smysl pro dobro a zlo, a v předmluvě k *Obráz Doriana Graye* zastává mimo-morální přístup k literatuře. Avšak román sám nám kupodivu říká pravý opak. Dorian totiž nakonec dospívá k poznání, že hrdina knihy, jehož se snažil napodobit, ba předstihnout, ve skutečnosti otrávil jeho život. Život se zprvu pro Doriana stal uměním: pokoušel se žít jen pro estetická potěšení, pro mimořádné zážitky, a nepodřizovat se žádným normám a pravidlům, od nichž chtěl svou osobnost zcela osvobodit. Při sledování krásy popisované jako „forma génia“ se Dorian zcela upnul na fyzickou krásu ke škodě své duše. V různých směrech může být Dorian typickým příkladem současného kultu krásy s důrazem na vnějšího člověka.

Dorianův příběh je dobře znám a ukazuje, že filosofie „umění pro umění“ může být destruktivní pro umění i pro lidskou osobu. Umění na nás opravdu má vliv, ať už k dobrému nebo ke zlému; není mimo-morální; jsou díla, která naše svě-

domí probouzejí, a jiná, která je otupují. Umění nám může pomáhat k hlubšímu poznání skutečnosti i nás samých, a proto rozhodně není bez vztahu k pravdě. Oddělovat umění od pravdy, od dobra a od krásy v jejím transcendentním rozměru znamená přivodit jeho zplnění. To je možná jeden z důvodů, proč lidem připadají některá moderní a současná umělecká díla nesrozumitelná a urážlivá.

Jak důležité je umění pro výchovu mládeže? Čemu bychom dnes měli věnovat větší pozornost?

Sféra umění je pro výchovu mládeže velmi důležitá a je nešťastné, že kdykoli se dnes volá po škrtech v rozpočtu, ve školství jsou první na ráně umělecké předměty.

Naše zvláštní pozornost by měla především patřit obrazům, jež jsou prezentovány mladým lidem. Naše éra bývá označována jako „civilizace obrazu“, a všichni víme, jak v naší kultuře bují obrazy sexu a násilí. Ty jistě nepomáhají lidem, a zejména mladým lidem, k rozpoznání, že jsou povoláni k něčemu více než jen k životu smyslů. Tyto obrazy někdy vyvolávají zdání krásy, ale je to klamná a falešná krása, která jen probouzí touhu vlastnit, umlčuje hlas svědomí a uzavírá člověka do sebe. Lidé neustále bombardovaní takovými obrazy už nejsou schopni v sobě odkrýt božský a mravní prvek; „zapomínají“ na svou pravou identitu. V reálné situaci naší společnosti je třeba živit fantazii mladých lidí obrazy, které vyzařují krásu pravdy a také pravdu krásy. Pravdu totiž nejen uchopujeme analyticky svou myslí, ale ještě dříve ji vnímáme v jejích aspektech dobra, ušlechtilosti a krásy. Právě to je důvod, proč na nás velká umělecká díla tak silně působí, tak mocně nás k sobě přitahují a zmocňují se celé naší osoby – naší mysli, srdce i smyslů.

Jeden americký profesor vypráví o své zkušenosti z výuky na vysoké škole, kdy se studenty nejprve četl klasická díla starověkých autorů (např. Homérovu *Ilias*) a pak autorů starokřesťanských, nakonec Augustinův spis *De Trinitate*. Na příkladě každé ušlechtilé postavy a posléze samotného Krista byli hoši afektivně připravováni na velkolepost Nejsvětější Trojice ještě dříve, než mohli cokoli pochopit z nauky o ní. – To se podobá příběhu mladé dívky v ateistickém Sovětském svazu, které se náhodou dostal do rukou výtisk Lukášova evangelia. Při četbě byla fascinována Ježíšovým poselstvím, v němž rozpoznala krásu pravdy,

a prohlásila prý: „Zamilovala jsem se do Něho.“ (viz Thomas Dubay: *Evidential Power of Beauty, Průkazná síla krásy*, San Francisco, 1999.) Tím nechci říci, že Lukášovo evangelium je pouhé umělecké literární dílo; chci jen zdůraznit, že právě mladí lidé potřebují obrazy, které jim staví před oči lidské konání z jeho nejlepších stránek; potřebují jiné vzory, jež by rádi napodobovali a soutěžili s nimi, než jakými jsou filmové hvězdy nebo různí baviči. Oba uvedené příklady ukazují, že krása pravdy je přesvědčivá zejména pro vnímavé lidi s dobrou vůlí, a těch je myslím mezi mládeží většina.

Jiná oblast, která si zaslouží pozornost rodičů a vychovatelů, je jistě hudba; to, zda hudba, kterou mládež poslouchá, uspořádává a uklidňuje emoce, nebo je spíše rozvíruje; zda má moc vést je ke ctnosti a lásce nebo spíše k neřesti a nenávisti. Platón ve svém spise *Ústava* vyzdvihuje právě hudbu jako výchovný prostředek, který dokáže upevňovat v duších dobro a vštěpovat mladým lidem ctnosti. Má také zato, že výcvik v hudbě uschopňuje mladé lidi, aby rozlišovali dobro a zlo, krásu a ošklivost, a že je dobrou přípravou k rozvíjení rozumu.

Myslím, že vychovatelé by dnes měli číst Platóna a Aristotela o významu umění. Oba tyto velcí myslitelé nepokládali umění jen za zábavu a hru, ale také za mravní výchovu a intelektuální požitek, jež Aristoteles nazývá potěšením z učení. Není pochyb, že se z moudrosti těchto antických filosofů můžeme mnoho naučit.

Umění nám může pomáhat k hlubšímu poznání skutečnosti i nás samých, a proto rozhodně není bez vztahu k pravdě. Oddělovat umění od pravdy, od dobra a od krásy v jejím transcendentním rozměru znamená přivodit jeho zplnění.

Alice Ramos je profesorkou filosofie na *St. John's University* v Queens ve státě New York v USA, kde přednáší od roku 1987. Je autorkou knih o sémiotice a metafyzice a vydavatelkou dvou sbírek pro Americkou Maritainovu asociaci: *Krásy, umění a obec* (2000) a *Víra, věda a kultura v 21. století* (2002). Tento rozhovor navazuje na její pojednání „Umění, pravda a mravnost“ přednesené v roce 2007 na konferenci o Aristotelově *Poetice* na Univerzitě Svatého Kříže v Římě.

www.mercatornet.com
Z angličtiny přeložil Václav Frei

SVĚDECTVÍ

Ze životů nově blahoslavených japonských mučedníků

Hrdinská oběť křesťanské matky

Řeka Kamogawa klidně plyne v srdci Kyota, po tolik staletí hlavního města Japonska. Její vody daleko odnesly záblesky tolika chvilí slávy i bolestných tragédií, ozvěny radostných výkřiků i zoufalého pláče jako zvětšelych útržků dějin, které mizí z paměti člověka. Avšak jedna důležitá věc zůstala zakořeněna na jejích březích: láska, která protkala a sjednotila život a úmysly tolika odvážných mužů a žen.

Svatý František Xaverský je prvním zakladatelem křesťanské komunity v Kyotu, i když nedostal povolení hlásat tam Krista a zbudovat kostel v tomto městě, když tam dospěl v roce 1550. Jezuité, kteří přišli po něm, znali dobře srdce a touhu svého předchůdce. Konečně v roce 1576 P. Organtino zbudoval a posvětil kostel zasvěcený Nanebevzetí Panny Marie. Město bylo plné zkažených politikářů, zatažených do nekonečných bojů o moc. V srdci města rostla jako svěží oáza v poušti v atmosféře modlitby a intenzivní lásky ke slabým a nemocným komunita věřících. V tomto kontextu se ustavila a začala rozkvétat pod vedením P. Organtina první japonská ženská kongregace, vytvořená především mladými šlechtickými dámami.

Inhned po vydání císařského ediktu proti křesťanům v roce 1614 byl kostel v Kyotu zničen a misionáři a řeholnice byly vyhnány do Macaa. Výše postavení křesťané byli deportováni do Tsugaru, na samém severu Japonska. V hlavním městě zůstali pouze křesťané tří kategorií: chudí, samurajové nižší třídy a ti, kteří se přistěhovali z jiných oblastí Japonska. Péče o ně se ujali dva kněží Fernadez a Diego Yuki, kteří museli žít v utajení. Málo zbylých křesťanů, velmi chudých věřících, tak upevnilo své vztahy, že se rozhodli žít jeden vedle druhého v jedné čtvrti, kterou lidé nazvali „Boží město“. Vánoce 1618 byly pro tuto křesťanskou komunitu poslední, jež slavili ve svých chudých domech.

V lednu 1619 totiž šógun Hidetada zesílil krvavé pronásledování. Itakura, guvernér Kyota, který se dosud nestaral o ony bezbranné křesťany, je dal nyní zatknout a uvrhnout do vězení s obyčejnými zločinci. Někteří zemřeli kvůli krutému zacházení a úděsným podmínkám

Benifikace japonských mučedníků. Foto: <http://www.radiovaticana.cz>

života v žaláři, jiní byli propuštěni na svobodu. Když se šógun Hidetada během pobytu na hradě Fušimi nedaleko Koyta dověděl, že v městě ještě žijí křesťané, náramně se rozzuřil. Rozkázal zatknout i ty, kteří byli na svobodě a všechny je bez výjimky a bez milosrdenství popravit: muže, ženy i děti. S jejich popravou čekal nějakou dobu, dokud neshromáždil v Kyoto mnoho daimyů, aby jasně ukázal své záměry před všemi lenními pány.

Dne 6. října 1619 je nejprve vystavil v ulicích města posměchu a spílání kolemjdoucích lidí, pak bylo 52 křesťanů postaveno do řady před velkou sochou Buddhy, postavenou v korytu řeky Kamogawa. Bylo to 26 mužů a 26 žen, z nichž jedenáct nemělo ještě patnáct let. Haldy dřeva okolo 17 křížů ohlašovaly druh poprav, jež byla pro ně určena: připoutání na kříže a upálení za živa. Funkcionář pověřený popravou jim určil každému místo. Jan Hašimoto byl přivázán k první řadě křížů. On totiž po zatčení podpořoval a povzbuzoval všechny; jako vůdci mu bylo také vyhrazeno první místo při mučednické smrti. Jediným provazem dal také přivázat ke kříži jeho manželku Teklu a syny Tomáše a Františka, kteří měli dvanáct a osm let. Tekla byla těhotná a v náručí držela svou dvouletou dceru. Na kříži vedle dal uvázat další jejich děti. Třináctiletou Kateřinu a šestiletého Petra. Pak následovali další.

K večeru, když se na hladině řeky začaly odrážet paprsky západu slunce, bylo vše připraveno. Byl tedy zažehnut oheň. Obklopena plameny a palčivým kouřem, Kateřina náhle vykřikla: „Mami, vůbec nic nevidím.“ Tekla jí odpověděla: „Neboj se! Zakrátko uvidíš všechno a budeme znovu spolu.“ Stále povzbuzovala své milované děti a hlasitě s nimi vzývala Ježíše a Marii. Když se zhroutila, už navždy oproštěna od plamenů a bolesti, nepřestávala tisknout k sobě bezduché tělíčko Luisy.

Drásavá scéna této matky připoutané se svými dětmi na kříž vyvedla z klidu i srdce chladného anglického obchodníka, jistého Cokese, který zanechal své psané svědectví: „Když jsem dospěl do Kyota, viděl jsem, jak bylo zabito 52 křesťanů, kteří odmítli zapřít svou víru. Matky křičely: „Pane Ježíši, přijmi duše těchto dětí.“ Jejich ostatky byly posbírány dvěma skrývajícími se misionáři Diego Yukim a Bento Fernandezem. Pokračovali po několik let v tomto pochodu víry mučedníků z Kyota, přerušeném hořící hranicí ze 6. října, až do dne, kdy oni sami vytrpěli tutéž mučednickou smrt. Holokaust těchto rodin se stal zářivou chvílí řeky života, která neohroženě plyne jako výzva času i dějinám člověka.

Pro RC Monitor zpracoval
P. Josef Kolářek SJ

PRO ŽIVOT

Protest proti rozšíření umělých potratů

Hnutí Pro život ČR důrazně protestuje proti záměru vlády, která jednomyslně schválila rozšíření umělých potratů pro cizinky ze zemí Evropské unie. Toto rozšíření je součástí návrhu zákona o specifických zdravotních službách.

Umělý potrat vždy byl a je úmyslným usmrcením nevinné lidské bytosti. Toto jednání je za jiných okolností běžně označováno termínem vražda. V tomto případě navíc dochází k zabíjení dítěte velmi krutou formou (www.potrat.cz). Umělé potraty jsou zároveň hrubým násilím na ženách, které jsou k tomuto násilnému činu na svém dítěti zpravidla donuceny svým nejbližším okolím nebo zaměstnavateli, a to jednáním často hraničícím s vydíráním. Po celý zbytek života pak mnohé ženy procházejí utrpením za rozhodnutí, které jim bylo vnuceno.

Hnutí Pro život ČR varuje, že v případě přijetí zákona o specifických zdravotních službách v navrženém znění dojde u nás k prudkému nárůstu umělých potratů. Vzhledem k relativně malé ceně za usmrcení dítěte před narozením a kvalitní následné zdravotní péči se Česká republika stane popravčím místem pro tisíce dětí z Polska, Německa, Velké Británie a z dalších zemí západní Evropy.

Politici, kteří nyní hlasují pro zákony umožňující lukrativní potratovou turistiku, se těžce proviňují proti jednotlivcům i celé společnosti a krev nevinných zůstává na jejich rukou. Již Norimberský proces s politiky, vojáky a lékaři ukázal,

že nikdo, tedy ani Evropská unie nemůže nikoho zmocnit k jednání proti lidské přirozenosti (základním lidským právům). Proto legislativa Evropské unie nebo našeho státu, která umožňuje či požaduje zabít nevinnou lidskou bytost, není závazná a nemá moc zprostit viny za spáchaný zločin.

Hnutí Pro život ČR připomíná, že zvláště povolání k aktivnímu rozlišování dobra a zla jsou věřící. Mají proto povinnost odepřít podporu těm politikům, kteří veřejně podporují zákony útočící proti životu a ničí jak jedince tak i společnost - alespoň do doby, než svého jednání veřejně litují a usilují o napravení způsobeného zla. Podobně i pro ostatní lidi dobré vůle není z morálního hlediska ospravedlnitelné volit a podporovat tyto politiky, neboť ochrana lidského života vyplývá ze zdravého rozumu a přirozeného citu.

Hnutí Pro život ČR vítá usnesení poslaneckého klubu KDU-ČSL, ve kterém se žádá zpětvzetí návrhu zákona o specifických zdravotních službách ještě před zahájením legislativního projednávání v Poslanecké sněmovně PČR.

Hnutí Pro život ČR apeluje na všechny lidi dobré vůle, politiky a představitele náboženského a společenského života, aby se postavili na stranu života a nerozšiřovali platnou potratovou legislativu. Místo toho ať hledají příležitosti k podání pomocné ruky ženám, které o usmrcení vlastního dítěte uvažují.

Návrh zákona byl vládou jednomyslně schválen dne 19. 11. 2008. Jednání vlády se účastnilo:

Ing. Mirek Topolánek (ODS), předseda vlády České republiky
 Jiří Čunek (KDU-ČSL), 1. místopředseda vlády, ministr pro místní rozvoj
 RNDr. Martin Bursík (SZ), místopředseda vlády a ministr životního prostředí
 RNDr. Petr Nečas (ODS), místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí
 Karel Schwarzenberg (SZ), ministr zahraničních věcí
 JUDr. Vlasta Parkanová (KDU-ČSL), ministryně obrany
 Ing. Martin Říman (ODS), ministr průmyslu a obchodu
 MUDr. Tomáš Julínek (ODS), ministr zdravotnictví
 JUDr. Jiří Pospíšil (ODS), ministr spravedlnosti
 Ing. Miroslav Kalousek (KDU-ČSL), ministr financí
 Mgr. Ondřej Liška (SZ), ministr školství, mládeže a tělovýchovy
 Ing. Aleš Řebíček (ODS), ministr dopravy
 Mgr. Václav Jehlička (KDU-ČSL), ministr kultury

Ministr JUDr. Cyril Svoboda (KDU-ČSL) se zasedání vlády sice neúčastnil, avšak jako předseda Legislativní rady vlády připravil a doporučil znění návrhu na rozšíření umělých potratů, které bylo nakonec vládou jednomyslně přijato.

HPŽ ČR, <http://prolife.cz>

Aisha Ibrahim Dhuhulow

Tisíce lidí se přišly dne 27. října 2008 podívat, jak 50 somálských mužů ukamenuje 23letou ženu, která byla islámským soudem v Kismayo obviněna z cizoložství a odsouzena tak k trestu smrti.

„Naše sestra Aisha požádala islámský soud Sharia v Kismayo, aby byla potrestána za zločin, který spáchala,“ řekl místní islámský vůdce Sheikh Hayakallah shromážděnému davu.

„Přiznala se před soudem, že spáchala zločin cizoložství,“ dodal.

„Byla několikrát dotazována, jestli nechce změnit své doznání, ale trvala na tom, že chce být potrestána podle práva

Sharia a chce, aby zasloužený trest byl proveden.“

Poprava byla vykonána na jednom z hlavních náměstí města.

Aisha byla předtím znásilněna třemi muži při cestě za příbuznými do Mogadishu, a tento čin ohlásila na místní policii. Případu se ujal islámský soud a případ „vyřešil“. Dle *Amnesty International* sdělil její otec, že jí bylo pouze 13 let.

Očitý svědek exekuce líčí: „Autem přivezli ženu v zeleném závoji a černé masce. Řekli nám, že sama požádala o trest, ale viděli jsme, jak křičí a brání se. Měla pevně svázané nohy a ruce.“ Jiný svědek řekl agentuře *Reuters*: „Jeden

příbuzný se k ní chtěl dostat, ale strážce začaly střílet a zastřelily přítomné dítě. Odsouzenou potom strčili do vykopané díry a ukamenovali ji.“ Jedna příbuzná sdělila: „Křičela ‚Nechci, nepůjdu‘ a ‚Nebabíte mě!‘“

Další příbuzná označila trest smrti za nelogický. Podle islámského práva prý smí být žena popravena za cizoložství jen tehdy, když by čin veřejně dosvědčili čtyři svědkové a její milenec.

O tom, že by měli být potrestáni násilníci, se mlčí. Muži jsou prý na svobodě.

AFP Mogadishu
 zpracovala Ing. Alena Povolná

VĚROUČNÉ OTÁZKY

Narození Páně

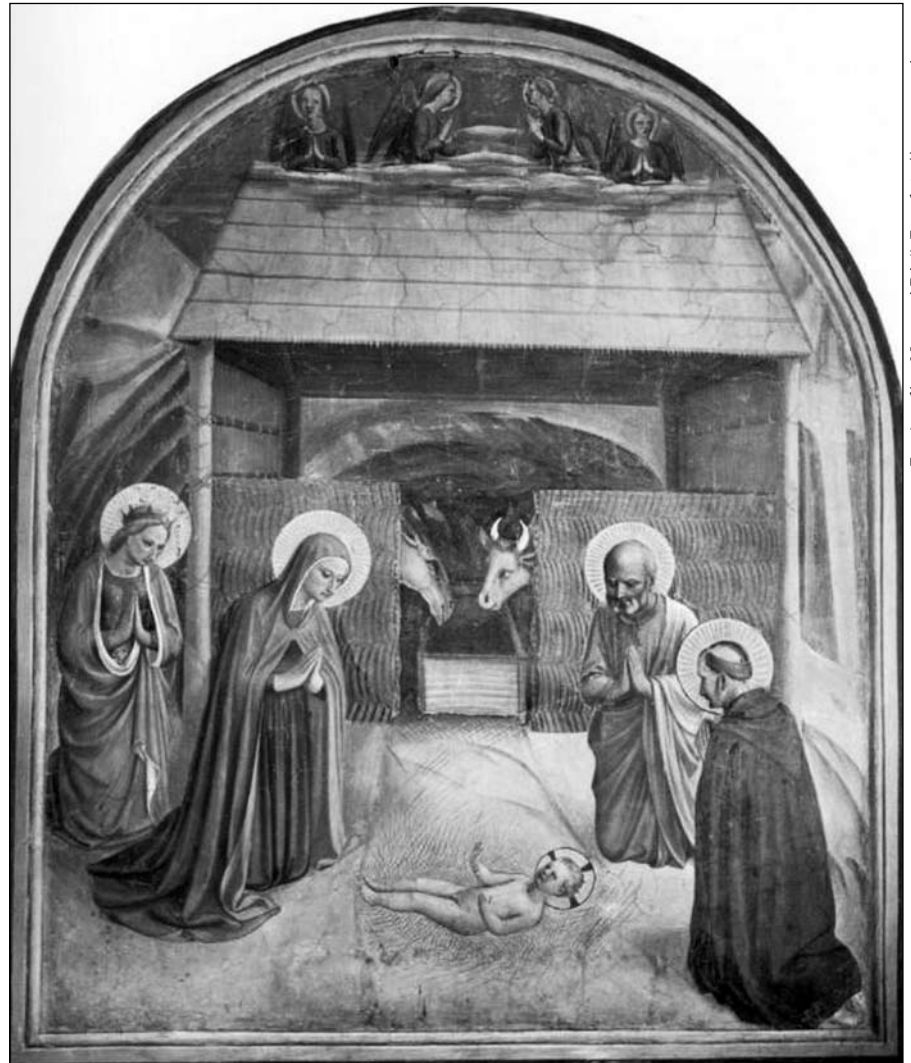
Na dotazy týkající se víry a mravů odpovídají bratři a sestry Řádu kazatelů (dominikánů) s úmyslem stanovisko Církve srozumitelně zprostředkovat. Dotazy lze zasílat na adresu redakce.

Prosil bych o bližší vysvětlení, nakolik je vyprávění o narození Páně historické (vím, že jsou nejasnosti ohledně data, sčítání lidu apod.).

Při hodnocení evangelních výpovědí o narození Páně musíme mít na zřeteli vícero obtíží, které jsou spojeny s jejich redakcí. První z nich je dána samotným charakterem dějepisce a je společná takřka všem velkým osobnostem, nejen starověku. Osobnosti se do historie zapisují svými významnými činy a ty jsou vykonány takřka výlučně v dospělém věku. Historické popisy se tedy soustřeďují na něj. Tak tomu bylo jistým způsobem i v případě radostné zvěsti o Ježíši z Nazaretu – její jádro bylo formováno kolem události jeho Utrpení a následného Zmrtvýchvstání. Ježíšovo narození ani dětství nebyly jeho součástí a teprve později se retrospektivně staly předmětem reflexí křesťanských komunit. V té době už – a to je velký rozdíl oproti Zmrtvýchvstání, mezi nímž a prvními písemnými svědectvími o něm neuplynulo ani dvacet let – dělila svatopisce od popisovaných událostí doba minimálně šedesát let.

Tyto skutečnosti nediskvalifikují výpověď evangelii, ale nutí nás k nim přistupovat obezřetně a uvážlivě. V následujícím textu se částečně inspiroji knihou Gerharda Krolla „Po stopách Ježíšových“, kde mohou čtenáři najít výsledky jeho rozsáhlých bádání a bohatou dokumentaci.

Jisté základní informace, jež byly předány ústní tradicí, byly posléze zpracovány a zapracovány do textu dvou evangelii. Právě díky tomu, že Ježíšovo narození popisují dvě evangelia, můžeme s dosti značnou jistotou určit tyto zásadní informace a následně posoudit přínos každého z obou evangelistů. Zde se sluší připomenout, že svébytnost každého z evangelii neumožňuje dost dobře jakousi jednoznačnou synopsi, kde bychom poskládali údaje z obou evangelii do jediné chronologie událostí; seriózní metodologická kritéria to nedovolují. Zároveň bychom se měli snažit pochopit intenci evangelistů. Obě dva psali o tom, v jehož smrti a Zmrtvýchvstání pevně uvěřili a tato víra je vedla k přesvědčení, že se na něm musela vyplnit proroctví během celého jeho života, tedy i na jeho počátku. Nesnažili se z jakýchsi apologetických

Fra Angelico, Narození Páně. Foto: <http://www.suzrytce.com>

tických pohnutek „vymyslet“ Kristovo dětství tak, aby odpovídalo proroctvím, ale snažili se pochopit a vysvětlit, jak se proroctví naplnila na tom, který svým Zmrtvýchvstáním proroctví naplnil.

Matoušovo evangelium je určeno především křesťanům ze židovství a odpovídá tomu i jeho způsob pojmání dějin. V nich se evangelista nesoustředí na jejich empirický aspekt a jejich „materiální“ podobu, ale především na jejich hluboký smysl. Ježíše chápe jako nového Mojžíše a v popisu jeho dětství se velmi zřetelně inspiroje rabínským midrašem – apokryfními texty, které pojednávaly mimo jiné o Mojžíšově dětství způsobem výrazně zevrubnějším než kanonické texty. Podobnost je tak nápadná,

že jen těžko můžeme popřít fakt, že se z něj autor evangelia inspiroval ve značné míře. Neznamená to sice, že by jednotlivé události vyprávění nemohly být věrně zachyceny, jejich líčení má však za cíl především dostát výše zmíněnému vzoru.

Ani Lukáš nikterak neopomíná teologický rozměr historie a i on ho chápe jako principiální. Vzhledem k řeckému prostředí, z něhož pochází a pro nějž píše, je však mnohem citlivější na faktickou stránku události a poctivě se jí snaží nejen vzít v potaz, ale také patřičně zdokumentovat. Sám svůj postup popisuje v předmluvě svého evangelia a úroveň svého díla se blíží klasikům řeckého dějepisce. Ani u nich však není

ÚVOD DO FILOSOFIE

faktografická přesnost stoprocentní, nemůžeme se tedy divit, že máme problémy i s některými Lukášovými tvrzeními. Vzhledem k tomu, že Herodes Veliký, do jehož vlády klade Lukáš zvěstování Zachariášovi, zemřel roku 4. před Kristem, Ježíš nemohl dost dobře mít patnáctého roku vlády císaře Tiberia přesně třicet let (Lk 3,1). Dále je nutno přičíst naši bezradnost s údaji o sčítání lidu, poněvadž ani mimobiblické zdroje nejsou dokonale a zdaleka neposkytují tolik informací, kolik bychom jich potřebovali k serióznímu posouzení biblické zprávy. Přesto však máme dobré důvody soudit, že Lukášem zmiňované sčítání proběhlo, vzhledem k výše řečenému je totiž jasné, že se snažil ukotvit události ze života Páně na ose „velkých“ světových dějin, k tomu by mu jen těžko mohlo posloužit

sčítání, které by bylo málo známé, či dokonce pouhým výplodem jeho fantazie.

Pokud shrneme výše uvedené, můžeme mít za spolehlivě doložené jakožto historické události následující prvky textů o narození Páně: Ježíš, jehož rodiče (tedy jeho matka Maria a její manžel a Ježíšův pěstoun Josef) pocházeli z Nazareta, se narodil v Betlémě na samém sklonku vlády Heroda Velikého (tedy kolem roku 4 před Kristem). K tomuto narození došlo mimořádným způsobem, poněvadž byl panensky počat, to však přesahuje rámec historie a není tudíž v rámci této disciplíny „dokazatelné“. Co se týče zbývajících údajů, na místě je především co možná největší obezřetnost, v jejímž rámci se každý může pokusit o vlastní vysvětlení, bez toho, že by si mohl klást nárok na úplnost, alespoň ne do té doby,

než budeme mít k dispozici nějaké nové důkazy. Osobně jsem velmi zdrženlivý vůči pokusům nalézt důkazy mimořádných kosmických jevů, které by vysvětlily hvězdu nad Betlémem, na druhou stranu si dovoluji shledat velmi nepřesvědčivým tvrzení, v poslední době dosti rozšířené, že masakr betlémských chlapců je prostou evangelistovou transpozicí vražd, jež Herodes spáchal v lůně vlastní rodiny.

Závěrem můžeme říci, že pro vyprávění o Narození Páně platí to, co pro celé evangelium – Ježíš svou postavou i působením dějiny přesahuje a podstata jeho identity i působení dějepisné vědě uniká, přesto je však jeho působení v dějinách objektivně zaznamenatelné a evangelisté to také v rámci možností učinili.

Fr. Ludvík Grundman OP

Praktické poznámky pro začínající filosofy

Člověk byl stvořen jako myslící bytost, byl obdarován rozumem. Tento dar je však třeba rozvíjet a kultivovat – jediné správné myšlení dovádí člověka k pravdě. Filosofie, „touha po moudrosti“, je však v dnešním světě spíše přehlížena či dokonce znevažována. Jako malý příspěvek k podpoře správného myšlení otiskujeme na pokračování Úvod do filosofie, studijní materiál vzdělávací společnosti Academia Bohemica.

V této lekci se zvažují některé překážky, které se začínajícímu filosofovi od počátku stávají na cestě. Jsou o to záladnější, že se mu jako překážky ani nejeví. Mohou mu však i celoživotně znemožnit autentické filosofování, pokazit jeho filosofické myšlení.

1. Letmá rekapitulace

Máme za sebou počáteční přehled o tom, čím se filosofie zabývá a víme, jakým způsobem by měli filosofové své problémy promýšlet. Také jsme zjistili, že běžné námitky, které se proti filosofii stereotypně uvádějí, nejsou tak nepřekonatelné, jak se na první pohled zdá. Dále jsme v určitém náznaku povšechně zachytili hierarchii filosofické problematiky. Viděli jsme, které problémové okruhy jsou důležité teoreticky, a které prakticky. Úzká, logická spojitost vysoké teorie s životní praxí by nás už ve filosofii nemusela překvapovat.

Potřeba filosofie

Není třeba zastírat, že tento Úvod není myšlen jako muzeální expozice,

kteřou dnes navštívíte a za týden pak půjdete na Rubense či na výstavu lokomotiv z devatenáctého století. Má nejen vzbudit zájem, ale především vyvolat otázky:

- Jestli není filosofie přes všechny nepříznivé dojmy, jež také vyvolává, nutnou součástí rozumně aktivního přístupu k vlastnímu životu.
- Jestli není samotná existence filosofie možností a výzvou, aby myslící vzal svůj život do vlastních rukou.
- Jestli dokonce není nějaký zájem o filosofické myšlení a o kulturu vlastního promýšlení důležitých otázek života nezbytný k tomu, aby člověk neupadl do ponižující závislosti na ideologicko-mediálních výrobcích stádního smýšlení; aby nebyl v tom podstatném manipulován.

Rizika a alternativy

Jistě, je možné se také zaplést do osidel filosofických subtilností, spletností, zdánlivostí a sofismat. Taková závislost je pak o to úpornější a odklon od reality o to silnější, že jsou nesený nejen vědomím jisté exkluzivity, ale i pyšným

sebevědomím toho, kdo se domnívá, že ví (když už do filosofie investoval tolik energie a důvtipu), zatímco skutečnost je dost jiná. Destruktivní účinky uhnutého myšlení na život mohou být při aktivním vztahu k filosofii ještě tragičtější, než v případech pasivní odkázanosti na šikovné tvůrce veřejného mínění. Neboť filosoficky získané (osobně osvojené) omyly jsou tu hlubší.

Jaká je ale alternativa? S ohledem na možná rizika filosofický rozum raději nepoužívat a filosofovat jen tak příležitostně, nahodile a spontánně? Vyčerpávat myšlenkový potenciál v hmotném obstarávání a ve vytváření vnějších děl, zatímco tvorba životního názoru a životní orientace se svěří iracionálním činitelům? Je to asi i otázka charakteru, aby se čtenář filosofických textů hned nezotožňoval s tím, co odpovídá jeho dosavadnímu způsobu života, nebo s tím, co ho oslovuje rétoricky; aby poctivě rozlišoval, co skutečně ví od toho, co jen samolibě hlásá či se sympatií opakuje.

Začínající filosof se dnes nemůže vyhnout Dějinám filosofie. Není také proč se jim vyhýbat. Jsou ohromnou školou

ÚVOD DO FILOSOFIE

filosofického myšlení. Učí práci s problémy, ukazují, jak klást otázky, jak postupovat v jejich řešení a také, jakých upřílišněností se varovat. Dějiny filosofie nezastupitelně zprostředkovávají nejširší zkušenost filosofického myšlení. Zacházení s nimi má ale také svá úskalí. Všimneme si v souvislosti se studiem dějin filosofie dvou extrémů, které se často vyskytují. Jeden provází studenty po celá staletí, druhý je zvláštností dvacátého století, včetně naší současnosti.

2. Nežádoucí vazba na autority

Věrnost a epigonství

Velmi často se nejen začínajícím adeptům filosofie stává, že se nechají příliš zaujmout nějakým filosofem, případně nějakou filosofickou školou. Líbí se jim, co vybraný filosof říká, jak to říká, jak myslí, jak se prosazuje. Jsou fascinováni jeho osobností, je to jejich filosofický guru. Jím a nikým jiným se nechávají provádět nesnadnými problémy, jeho řešení si ochotně osvojují a horlivě je propagují.

Je to také jejich Mistr, kdo v nich probouzí patetické rezonance vznešených myšlenek a vyvolává potřebu oddanosti a věrnosti jeho učení. Souvztažně k takovému přilnutí k Mistrovi se vytváří kritický, či spíše negativistický vztah k jiným filosofům – zvláště k těm, kteří mu oponují. Jeho stoupenci pak vypracovávají seznamy omylů dotyčných filosofů, které s železnou pravidelností odříkávají jako litanie; s porozuměním už to tak samozřejmě nebývá.

Má-li Mistr své věrné v živém dosahu a je-li skutečným filosofem, měl by je od sebe kvapem odehnat. Měl by je poslat do nehostinného světa, nejlépe do severních končin, aby jim v ostrém proudění idejí vychladly hlavy; aby se filosoficky ošlehali. Jen tak je může zachránit pro filosofii a uchránit od trapného sebeklamu, v němž se považují za dobré (protože Mistrovi oddané) filosofy, zatímco degenerovali v ideologii.

Jak to? To jsou všichni platonici, aristotelici, kantovci, heideggeriáni...ideology? Všichni ne. Jen ti, kdo své myšlení svázali s autoritou určitého filosofa tak dalece, že je pro ně věrnost Mistrovíc, než argument. Je jisté možné navazovat s čistým filosofickým svědomím na pravdy předchůdců, pokud jsme je neakceptovali iracionálně, ale sami jsme promysleli jejich důvody a shleda-

li je přesvědčivými, odolnými, použitelnými. Akcent filosofovy samostatnosti v protějšku k závislosti na autoritách rozhodně neznamená, že by si měl každý autentický filosof vytvořit z titulu své autonomie originální systém. Na druhé straně vyžaduje příslušnost k nějaké filosofické škole zvýšenou kritickou obozřetnost. Neboť se tu snadno vytváří klima nezdravé důvěry v otce Zakladatele a neméně nezdravého, rivalitního vztažování k oponentům.

Tím, že zpochybňujeme smysluplnost vazby filosofa na autority, posouváme problém za hranice pouhých dějin filosofie; problém přerůstá do obecné roviny pěstování filosofie. Otázka nyní zní:

- Nemá autorita ve filosofii vůbec co dělat? Ani při její výuce?
- Nemá snad žák učiteli věřit?
- Dá se filosofie vůbec učit, vykládat?

Kritické myšlení se realizuje jen otevřeností pro námitky. Uspokojivé vyrovnávání se s námitkami se pak děje jen prostřednictvím odůvodňování. Odůvodňovací proces však vede k evidenci závěru jen v rámci individuálního nasazení; porozumění je osobním aktem.

Slabá role autorit

Musí se rozlišovat. V prvním přiblížení může učitel uvádět žáka do problémů; může mu je více méně zdařile vykládat. Už to „méně zdařile“ znamená, že by měl žák počítat s tím, že se možná dá vykládanému porozumět i lépe. Nicméně se může s učitelem učit filosoficky myslet a s užitkem se seznamovat s náročnými problémy, do nichž ho zkušenější učitel uvádí. V této první fázi je žák na učiteli přirozeně závislý. Jakmile ale začnou padat hodnotící soudy a učitel začne poučovat o tom, které problémy jsou ty základní, kteří filosofové jsou velcí a hlavně, která řešení jsou správná, měl by žák co nejdříve přepnout na kritické myšlení. Měl by si překládat učitelova sdělení, nikoli ve smyslu, že to tak je (vždyť to říká učitel), ale že to učitel (spolu s mnohými) tak vidí. Já však, dokud nevidím, neuvěřím.

Pýcha nebo profesní nezbytnost?

To není pyšný postoj, ale povinnost toho, kdo chce filosofovat pořádně. Nepřeháníme? Vzpomeňme na požadavek kritického myšlení. Jakékoli hodnocení

by tu mělo projít filtrem metodické pochybnosti a následného hledání důvodů; oba akty jsou přitom osobní. Přijetí původního hodnocení či jeho odmítnutí má proto filosofickou kvalitu teprve tehdy, když se stalo odůvodněným. Pokud se to zdá být příliš složité, nechť student laskavě uváží, že jiný učitel zase učí něco jiného, mnohdy i opačného. Také doporučí jeho žákovi, aby mu prostě věřil? Nebo ho bude lapařit?

Nároky kritičnosti

Učitel ale přece často předkládá pro svá tvrzení nějaké důvody. Jistě, student by však měl případné odůvodnění kriticky prověřovat. Měl by se u každého jeho kroku, u každé premisy ptát, proč si má myslet, že sedí, proč ji uznat. Jinak si jen namlouvá, že odůvodněně ví, zatímco pouze uvěřil. Filosofie však není víra.

Jestliže jsme tedy pro první, seznamovací fázi filosofického studia připustili nějakou závislost na učiteli, pak tato závislost musí ve výkonu vlastního filosofování zcela zmizet. To je zcela přirozený požadavek, neboť kritické myšlení je nutnou kvalitou autentického filosofování. Kritické myšlení se však realizuje jen otevřeností pro námitky. Uspokojivé vyrovnávání se s námitkami se pak děje jen prostřednictvím odůvodňování. Odůvodňovací proces však vede k evidenci závěru jen v rámci individuálního nasazení; porozumění je osobním aktem. Proto musí být výkon vlastního filosofování zcela oproštěn od vlivů autorit.

Učitel ustupuje do pozadí

Z téhož důvodu se mění i role učitele filosofie. Původní průvodce filosofickou problematikou se v přirozeném vývoji vztahu s žákem postupně stává partnerem, spoluhráčem či protihráčem ve hře argumentů. Vše ostatní jsou jen defektními způsoby pěstování filosofie, plné mimořádných fixací a iracionálních determinací. Jestliže mezi filosofy nacházíme překvapivě mnoho voluntárního přilnutí k určitým myšlenkám a stejně tak voluntárního odmítání jiných myšlenek, pak za tím nakonec vždy stojí zpronevěřování se požadavkům a ideálu kritického myšlení. Rozumí se, že i tento ideál veskrze kritického charakteru studia filosofie musí být co do své průměrnosti kriticky prověřován.

Jiří Fuchs

studijní materiál Academia Bohemica
www.academia-bohemica.org
pokračování v příštím čísle

NA ZÁVĚR

dokončení ze str. 2

Benedikt XVI. pak pokračuje – s odvoláním na svou improvizovanou promluvu ze setkání s kněžími Brixenské diecéze letos v srpnu: „Musíme mít širší pojetí rozumu, takové, v němž se setkávají srdce i rozum, a dotýkají se krásy i pravda. To platí pro všechny lidi, ale tím spíše pro věřící, kteří jsou povoláni podávat důvody krásy a pravdy své víry. Krása stvoření, o níž mluví evangelium, odkazuje nad sebe, k jiné krásě, pravdě a dobrotě, jež se dovršují a pramení jedině v Bohu.“

„Naše svědectví – píše dále papež – se musí živit touto krásou, aby naše zvěstování evangelia mohlo být vnímáno v jeho krásě a novosti. Proto je třeba umět se vyjadřovat jazykem obrazů a symbolů. Naše každodenní poslání má mít výmluvnou transparentnost krásy Boží lásky. Jedině tak oslovíme naše současníky, často roztékané a pohlacené kulturním klimatem, které ne vždy usnadňuje vnímání krásy v jejím plném souladu s pravdou a dobrotou, protože

i oni jsou ve skutečnosti naplněni touhou a nostalgií po autentické krásě, a nikoli jen té povrchní a prchavé.“

„Umět číst a pronikat krásu uměleckých děl“ – píše dále papež – je jedna z možných – a snad nejvíce přitažlivých a okouzujících cest k poznání a dosažení Boha.“ V této souvislosti pak Benedikt XVI. připomíná List, který jeho předchůdce Jan Pavel II. adresoval umělcům, a ve kterém vybízí k reflexi o „niterném a plodném dialogu mezi Písmem svatým a různými druhy umělecké tvorby“.

Svatý otec pak v závěru povzbuzuje umělce a akademiky, aby se i nadále snažili „vzbuzovat úžas a touhu po krásě, formovat sensibilitu a sytit niterné zaujetí vším tím, co je autentickým výrazem lidského génia a odrazem božské Krásy.“

<http://www.radiovaticana.cz>

Písmo svaté se tak stalo jakýmsi „nesmírným slovníkem“ (P. Claudel) a „ikonografickým atlasem“ (M. Chagall), z něhož čerpala křesťanská kultura a umění. Dokonce Starý

zákon, vykládaný ve světle Nového, poskytl nevyčerpatelné proudy inspirace. Biblický text, počínaje vyprávěním o stvoření, o hříchu, potopě, řadě patriarchů, událostech exodu až po mnoho dalších epizod a osobností dějin spásy, podnítil fantazii malířů, básníků, hudebníků, dramatiků a filmových scénaristů. Alespoň jeden příklad: postava, jakou je Job se svou palčivou a stále aktuální problematikou bolesti, vzbuzuje i nadále filozofický, literární a umělecký zájem. A co teprve říci o Novém zákoně? Od narození po Golgotu, od proměnění po zmrtnostání, od zázraků po Kristovo učení až po události vyprávěné ve Skutcích apoštolů nebo eschatologicky naznačené v knize Zjevení, se nesčetněkrát biblické slovo stalo obrazem, hudbou, poezií, a tak řečí umění připomínalo tajemství „Slova, které se stalo tělem“.

To vše představuje v dějinách kultury rozsáhlou kapitolu víry a krásy. Pro věřící i nevěřící zůstávají umělecká díla inspirovaná Písmem odleskem neproniknutelného tajemství, které zahluje a naplňuje svět.

Jan Pavel II.

List umělcům ze dne 4. dubna 1999

Liturgická čtení

7. 12. Neděle	Iz 40,1–5.9–11, Žl 85, 2 Petr 3,8–14, Mk 1,1–8 2. neděle adventní		
8. 12. Pondělí	Gn 3,9–15.20, Žl 98, Ef 1,3–6.11–12, Lk 1,26–38 Slavnost Neposkvrněného početí Panny Marie	11. 12. Čtvrtek	Iz 41,13–20, Žl 145, Mt 11,11–15 sv. Damas I. (Hostiův)
9. 12. Úterý	Iz 40,1–11, Žl 96, Mt 18,12–14 sv. Jana Didaka Cuauhtloatzina	12. 12. Pátek	Iz 48,17–19, Žl 1, Mt 11,16–19 Panna Maria Guadalupská
10. 12. Středa	Iz 40,25–31, Žl 103, Mt 11,28–30 sv. Julie a Eulálie	13. 12. Sobota	Sir 48,1–4.9–11, Žl 80, Mt 17,10–13 sv. Lucie (Světluše)
14. 12. Neděle	Iz 61,1–2a.10–11, Lk 1, 1 Sol 5,16–24, Jan 1,6–8.19–28 3. neděle adventní		
15. 12. Pondělí	Nm 24,2–7.15–17a, Žl 25, Mt 21,23–27 sv. Valerián	18. 12. Čtvrtek	Jer 23,5–8, Žl 72, Mt 1,18–24 sv. Rufus a Zosim
16. 12. Úterý	Sof 3,1–2.9–13, Žl 34, Mt 21,28–32 sv. Adelhaida (Adéla)	19. 12. Pátek	Sd 13,2–7.24–25a, Žl 71, Lk 1,5–25 bl. Urban
17. 12. Středa	Gn 49,1a.2.8–10, Žl 72, Mt 1,1–17 sv. Lazar	20. 12. Sobota	Iz 7,10–14, Žl 24, Lk 1,26–38 sv. Dominik Siloský

RC MONITOR – zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětlu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/5500.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, Mgr. Dagmar Kopecká, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.